

სახალხო გაზეტი

საქართველოს
გაზეთის № 1057

დაბასტაჰის № 186

კვირა, 1 დეკემბერი 1913 წ.

ი. ევლოშვილი, ავადმყოფობის დროს ლოგინში.

ნახ. თოდინა.

მღვდელი და ღიაკვანი

(ნაწყვეტი მივიწყებულ მოთხრობიდან).

I

მკათათვის საღამო იყო. ხშირი ტყით დაბურული ხევის დაკლაკნილ ბილიკზე მოწითანო ჯორი მითობარკობდა. ჯორზე ახალგაზდა მღვდელი იჯდა. ახლად შეკერილი ანაფორის კალთები წელზე შემოეკრა, ხალაო ზოლებიანი კაბის კალთები კი ძირს დაეშო; თავზე შავი მაულის ქუდი ეხურა, ხელში მათრახს ნება-ნებაზე ატრიალებდა და თანაც რაღაც სიმღერას თუ გალობას მიდიდინებდა.

ახალგაზდა პირის-სახე, ახალი ტანისამოსი და შეკრეპილი თმა-წვერი უმტკიცებდა, რომ მოძღვარი ახალი ნაკურთხი უნდა ყოფილიყო. სადმე უცხოეთში ჯორით მიმავალი მღვდელი, შეიძლება, საარაკო რამედ მოჩვენებოდეთ, მაგრამ აქ, შუაგულ ოდიშში, ეს ჩვეულებრივი მოვლენა იყო. პირიქით, ადგილობრივ მკვიდრთ ვერც კი წარმოედგინათ, ჯორი უმღვდლოდ და მღვდელი უჯოროდ.

ერთ-ერთ მისახვევში ბილიკი აღმართ-აღმართ აემართა, ტყე შეთხელდა, მწვანე მინდორი გამოჩნდა, ძაღლის ყეფა მოისმა; ეტყობოდა, ამ ადგილას ვიღაც მოსახლეობდა. მართლაც სამხრეთით, აღმართს ოდნავ დაქანებული, ვაკე მოსდევ-

და, და ამ ვაკეზე თხემლის წნელისაგან დაწული მაღალი ღობე იყო გაყოლებული. ღობეს შიგნით, უკაფ დატარული, მათალი, სიმინდი იდგა. სიმინდებ შორის მჭარტლისაგან გამურული ისლის სახურავის კუნჭულიც მოსჩანდა.

ძაღლის ყეფაზე ჯორი შეკრთა, ყურები სცქვიტა და ჩვეულებრივი ჯიუტობით გან-განზე გაიწია.

— ჰო! ერთი შენებურად, არ მოიშალო!— გაუჯავრდა მხედარი, ადვირს მაგრა მოსწია, ჯორს დეზები შემოკრა, მათრახიც მიაშველა და ისევ სწორ გზაზე დააყენა.

— ნეტავი მომკლას, ყელი გამომკრას ვინმემ,— მოისმა ვიღაცას მწარე ჩივილი,— ღობე სამ ალაგას გამოუნგრევიათ მაგ დინგ მოსატეხებს. ღმერთო, მომკალი, ჩემი გაქირვებული ცოლ-შვილი ამის შემყურე იყო, აღდგომის წითელი კვერცხივით მივეხაროდი: აი ახლა, აი ახლა მოგვასწრებს მეთქი და შეხედე, რა მიყვეს მაგ შეჩვენებულებმა. ახლა რა მეშველებს! რაღად მინდა ერთ ადგილას შევაკეთო, მეორე ალაგას უარესად გამოანგრევენ. რაკი ერთხელ იგემეს ტყლინტი სიმინდი, უკანასკნელ ტარომდე ამიოხრებენ მაგ „ყვაპ“-უს გასაქვავებლები.

ახალგაზდა მღვდელმა მიიხედა. ღობესთან ქალარა შერეული კაცი იდგა, ფეხ-შიშველია, ძველთა ძველი, ათას ალაგას დაკონკილ ახალოხით, ერთ ხელში მსხვილი წნელი ეჭირა,

მეორეში წალდი და წნელს თავს უსწორებდა. მღვდლის და-
ნახვანზე კაცი ოდნავ შეკრთა და ტანზე მორცხვად დაიხედა.

— გამარჯობა შენი, ძმაო, — გრძობით უთხრა მღვდელმა.

— ღმერთმან გაგიმარჯოს, ბატონო, იყო პასუხი.

— ეტყოდა ღორებზე ჯავრობ, მეგობარო, ღობე ალბად
ღორებს გამოუწვრივიათ?.. აი მაგათ, სთქვა მღვდელმა და ჯო-
რი შეაჩერა.

— დასწყევლის ჩემი გამჩენი მაგათ სახსენებელს! ღორი,
ბატონო, რამდენად სასარგებლოა, ორი იმდენი მავნებელია,
როცა კაცი საიმისოდ მოწყობილი არა ხარ. მაგათ მოსამ-
ტვრევ დინგს ფოლადის ღობეც ვერ გაუმეგრდება, მაგრამ
დღემდე, როგორც იყო, ვდარაჯობდი. ვიცოდი მაგ წუწკების
ხასიათი, რომ ჰყლინტ სიმინდზე სული მისდიოდათ. როგორც
თქვენი ბედნიერი თვალით ხედავთ, ბატონო, ასეთი შემოსუ-
ლი სიმინდი ჯერ იშვიათია და მეც ამის იმედით ვიყავი. ხომ
მოგესხენებათ, მარტოხელა, ოჯახის პატრონი კაცის საქმე,
მუდამ შიმშილი, მუდამ წყურვილი... და ეს საქმე დღეს არ
შომივიდოდა, რომ გუშინ არ მოვეცდინებო. მაგ ჩემი ცოდვით
ავსებულს.

— ვინ გაგაცდინა, მეგობარო? — თა-
ნაგრძობით დაეკითხა მღვდელი.

— ვინ, ბატონო, და, ხომ მოგესხენე-
ბათ, დაბალი ღობე ადვილი გადასახტო-
მია... გუშინწინ კარს მომადგა ჩვენი მამა-
სახლისი. ბარცხენ ღელეზე ბოჯირი შე-
საკეთებელია, „პრისტავი“-ს მოწერილო-
ბა მაქვს, „ვეზ ნაჩალიკი“ მომბრძანდება
და უსათუოდ უნდა წახვიდეო. რა ჩემზედ
მოიცალე, მარტოხელაზე, სამნი-ოთხნი
არიან, რატომ მათ არ ერეკები მეთქი, მა-
გრამ რას გავაწყობდი, ვის შესჩივლებდი,
ქომაგი ვინ იყო, ძალა აღმართსა ხნასვო,
იტყვიან, დავემორჩილე. წავედი. მთელი
გუშინდელი დღე იქ ვიმუშავე, წუხელ
შუა ღამისას შინ მოვჩანჩალაკდი, დღეს
ილონზე ისევ იქ გავეშურე, გუშინ ვერ
მოვათავეთ მაგ ოხრად დასარჩენი და შინ
რომ გამოვბრუნდი, აი, რა დამხვდა. ნუ
გიკვირთ, ბატონო, რომ ასე ვწუხვარ.
წრეულს მარტიდან მოყოლებული ჩემი
სიცოცხლე შიგ ჩამიტოვებია, რამდენი
ოფლი დამიდვრია! დამშუელი ცოლ-შვი-
ლით ამას შევყურებდი.

— გასაკვირი რა არის, მეგობარო,
თანაგრძობით უთხრა მღვდელმა, — განა
არ ვიცი? შე კაი კაცო, მე სტამბოლელი
ხომ არა ვარ... სამწუხაროა, ძლიერ სამწუხაროა, მეგობარო,
მაგრამ ისიც უნდა მოგახსენო, რომ ეს შენი ღობე ძლიერ
დაძველებულია. შარშანდელი გაკეთებული უნდა იყოს და
მეორე წელიწადს მურყნის წნელის ღობე ალალი ბედია,
საკვირველიც არაა, ღორის დინგს ვეღარ გაუძლოს.

— ოჰ! თქვენ პირს შეპარი, ბატონო, მწარე სიცილით
მიუგო გლენმა. — ვინ ოხერს არ უნდა, რომ ქვიტკირის გალა-
ვანი ჰქონდეს ეზოს ირგვლივ შემოვლებული. არ იკითხავთ,
მე ესეც როგორ მოვახერხებ? რამდენი შრომა და ჯაფა გავ-
წიე ამ ფუქსავატ მურყნის წნელის შოვნაში? მართალია, ჩე-
მი საცოდავი ქოხის და ეზოს ირგვლივ მშვენიერი მუხის და
წიფელის ტყე შრიალეებს, მაგრამ მე ერთი ტოტის მოჭრა არ
შემიძლია. ის სხვისია, ბატონო. მე მხოლოდ ვუყურებ. ეს
ეზოც ჩემი საკუთრება რომ იყოს, რაღა მიჭირს. ესეც სხვი-
სია. თხუთმეტი წელიწადი იქნება, რაც აქ ხიზნად დავესახლე-
ნაბატონარის მოხელემ ოთხი ქცევა მიწა მომიზომა. ერთი
კაი ჯაკელა*) ფეშქაშად იმას მიფუყვანე მაშინ და ყოველ
შობა-აღდგომას კიდევ მოსაკითხი მიმაქვს იმასთან. ბატონის
სასარგებლოდ მიწის იჯარის ფული კიდევ სულ სხვაა.

მღვდელმა ვერა მიუგო რა. გლენის გამხმარ, ჩაყვითლე-
ბულ და მწუხარე სახეს თვალი ვერ გაუსწორა და განზე მიიხე-
და. იქვე ხის ძირას შეამჩნია ორი ბავშვი, ქალ-ვაჟი. უმცრო-
სი ვაჟი სამი წლისა იქნებოდა. ტანზედ სრულგვით არაფერი
ეცვა. მზისა და მტვერ ტალახისაგან კანი თითქმის გაშავებო-
და. მკუხე ხილის ქაბით კი მუცელი ძლიერ გამოებოდა.

ეხლაც ხელში ეჭირა, უკვე ჩაბეჩილი ვეებერთელა მსხალი,
ალბად, იქვე მდგომ უშველებელი და ნაყოფით დასუნქული
ხეხილის მონაწყვეტი.

ქალი ექვსი-შვიდი წლისა იქნებოდა. ტანზე, ცალი სახე-
ლო ჩამოგლეჯილია ქუქყიანი პერანგი ეცვა. ორთავენი ახალ
მოსულს დიდის ცნობის-მოყვარეობით ათვალერებდნენ.
მღვდლის მოხედვაზე გოგო შეკრთა და ტიტველი ხელი ხეს
მოაფარა.

ეს ბავშვები შენი იქნება, მეგობარო? — დაეკითხა მღვდე-
ლი.

— გახლავთ, ბატონო, მაგრამ გაქირვებული და დაჩაგრუ-
ლი კაცის არც შვილია სასიამოვნო და არც ცოლი, ისევ
გულ-მოკლულად მიუგო გლენმა.

— რათა, ძმაო, საწყალი და დაჩაგრული კაცის ერთად-
ერთი ნუგეში და მის უფერულ ცხოვრების გამამხიარულებე-
ლი ცოლ-შვილია. გაქირვებულ კაცს, თუ ესეც წავართვით,
რაღა დარჩება, რაც შეიძლება თანაგრძობით უთხრა
მღვდელმა.

— ეჰ! ბატონო, ნათქვამია: „რომ ვსთქვა მამა მომიკვდე-
ბაო, რომ არა ვთქვა დედა მომიკვდე-
ბაო“, ისეა ჩვენი საქმეც. დღე არ გავა,
რომ რამე გადასახალზე არ მომაკითხონ,
ფული თუ არ მივეცი, უკანასკნელ ქა-
თამს გამიყლიან. მეც პირად, როცა სა-
ჭირო ვიქნები, როგორც გუშინ ღ დღეს,
უბოდიშოდ სამუშაოზე მერეკებიან. შემ-
ბრალეს და მომხმარეს კი არსაიდან ვხე-
დავ. ვლოცულობ ქუდ-გადაგლეჯილი:
ღმერთო მიშველე, მომხმარე მეთქი, მაგ-
რამ შველა კი არსაიდან არის. მგონი მაგ
დალოცვილსაც დავაფიცდით ჩვენ საწყ-
ალი ხალხი.

მღვდელს გული დაეწვა. უნდოდა რი-
თიმე ენუგეშებინა მასთან მოსაუბრე, მაგ-
რამ უცბად ვერა ეთქვა რა.

— გულს ნუ გაიტეხ, მეგობარო, სულ
ერთფერობა არ იქნება, მიუგო მღვდელმა
ცოტა სიჩუმის შემდეგ. — ერთხელაც არის
საწყალი კაცისკენაც იზამს პირს მზე,
დადგება უკეთესი დროება, მხოლოდ ამ
უკეთესი დროების შექმნა ისევ ჩვენგან
არის დამოკიდებული. ამისთვის საჭი-
როა შეგნება, ცოდნა, თანხმობით მოქ-
მედება, ურთიერთ დახმარება.

— კარგი დაგემართოს, ბატონო, მაგრამ ჩვენ როგორ
უნდა შევქმნათ უკეთესი დროება. მე, მაგალითად, ლატაკ და
დამშუელ კაცს რა შემიძლია, თუ ისევ ღმერთი იზამს რასმე
თორემ, მიუგო გლენმა, წნელი ძირს დაავდო, წალდის ტარი
ჯოხივით მოიმარჯვა და ცალი ხელით დაეხინა.

— ღმერთი იზამს, რა თქმა უნდა, ის მთარველობას გა-
გვიწევს, დაწყებულ საქმეს წარგვიმართავს, ჰაერს კეთილად
შეგვიზავებს, მისცემს სიუხვეს ჩვენს შრომას, მაგრამ თვით
შრომა და გასჯა ჩვენგან არის დამოკიდებული. ხომ გაგიგო-
ნია, მეგობარო, ჩვენებური ანდაზა: „კაცი იხრჩობოდა და
ღმერთო, ღმერთო, ყვიროდაო“, ზელი გააქნიე და მეც მო-
გეშველებიო“, გადმოსძახა თურმე ღმერთმა. შენ ამბობ გაქირ-
ვებული ვარო, გეთანხმები. შენისთანა სხვაც ბევრი იქნება ამ
თქვენს სოფელში. შეგიძლიათ თუ არა, ვსთქვათ, თქვენ, მიუ-
ხედავად თქვენი სიღარიბისა, გააკეთოთ რამე, საერთოდ თქვენ-
თვისვე, სასარგებლო საქმე? მე სულ უბრალო მახლობელ მა-
გალითს მოგიყვან. თქვენი ბედნიერებით, მე ამ სოფელში პარ-
ველად მომიხდა დღეს გავლა. აი აქვე, შენი ეზოს გვერდით
გზა აღმართზე ამოდის. ურმის ნაკვლევაც ეტყობა. უეჭველია,
ამ გზით ეზიდები შენც და ეზიდება ბევრი შენი მეზობელი
ქირანახულს, შეშას, ფკვილს. წარმომიდგენია, რა ვაივავლახი
სჭირდება დატვირთული ურმის აქ ამოყვანას. ვინ იცის, რამ-
დენი ხარ-კამეჩი მოშლილა ტვირთის ამ აღმართზე ამოთრე-
ვით, რამდენი ურემი დამტვრეულა, რამდენი დრო დაკარგუ-
ლა, რამდენი უყვირნია და უსიამოვნო წუთები გამოუცდია
ბევრ შენს მეზობელს და შენც...

180 წლის მოხუცი, მანიყა ქორდანიას —
„ასული ცხრაღობია“
(იხ. დღ. 1, ს. 8. გაზ.)

1) მოზგერი.

შავი ზღვის კილის გამოფენის გამო პეტერბურგში გაგრძიდან პარკის ნაწილი.

— ჰაი, ბატონო, გზა კი არა ჯოჯოხეთია. შარშან წინ ისეთი კაი ბიჭი მოყვა ურემ ქვეშ აქა და დაიღუპა, რომ მთელ სოფელში მაგისთანა ყმაწვილი კაცი არ მოიძებნებოდა, — ნაღვლიანად შენიშნა გლეხმა.

— აი, აგაშენოს ღმერთმა, წახალისდა მღვდელი. — ახლა წარმოიდგინეთ მოხდა ასეთი საქმე. ერთ მშვენიერ დღეს შეიკრიბეთ ოციოდ მეზობლები, შეიარაღდით ბარ-ნიჩაბ-თოხებით, გადათხარეთ ეს ფერდობი და იმდენად დაავაკეთ, რომ ურემს თავისუფლად შეეძლოს ამოსვლა. დამერწმუნე, აქ შეუძლებელი არა არის რა. ბევრი-ბევრი ორი საყენი მიწის აღებაა საჭირო ათი თუთხმეტ საყენის სიგრძეზე. შენთვის მარტო ეს დიახ ძნელია, მაგრამ ოცი ორმოცი კაცისათვის არც იმდენი სამძიოა, როცა გული გულობს, როცა საერთო სურვილი და წადილი არის. დიდი, დიდი, დაგეკარგებათ ამ საქმისათვის ერთი კვირა. ახლა წარმოვიდგინოთ რამდენი სარგებლობის მოტანა შეუძლიან მაშინ ამ გზას თქვენთვის. ეხლა ერთი ურემი შეშის ამოტანაში რომ დაჰბანდები, იმდენ ხანს ორ ურემს ამოიტან, ამ ნაირად მოზოგვილ დროს სხვა რამე საქმეს მოახმარ, არც შენ შესწუხდები, არც პირუტყვი გაგიფუჭდება და არც ურემი დაგემტვრევა. უმკვლელობა, ეს საერთო ძალით გაკეთებულია საქმე თვალ-საჩინო სარგებლობას დატოვებს ერთობ თქვენ სამეზობლოში. აი, დღევანდელი დღე, როცა აქ სახიფათო ამოსასვლელია, დროებაა, დროება იქნება მაშინაც, როცა ამ გზას გააკეთებთ და ამ ორ დროებაში უკეთესი იქნება სწორედ მეორე, როცა შეგეძლება აღმართზე ურემის ამოყვანა თავისუფლად და უშიშრად. ხოლო ამ უკეთესი დროების შემკმნელი ვინ იქნება? — უეჭველია თქვენ თითონვე, თქვენი შეგნება, თქვენი ერთმანეთის მიყოლა, საერთო სასარგებლო საქმის გასაკეთებლად. დამერწმუნე, მეგობარო, რომ სიღარიბე ამ საქმის გაკეთებას ხელს ვერ შეუშლის და გაკეთებული საქმე კი სიღარიბეს ერთ ჩარეკ ძალას მაინც წაართმევს.

— კაი დაგემაართოს, ბატონო, კაი ეს იყოს, იმედიანად წარმოსთქვა გლეხმა და მღვდელს დააკვირდა.

— ეს ერთი უბრალო მაგალითი მოგიყვანე, მეგობარო, თორემ სხვა რამდენი ათი და ასი სასარგებლო საქმე გაკეთდება თანხმობით და ერთმანეთის მიყოლით. მაგრამ უკაცრაოდ, მეგობარო, ლაპარაკში გავერთეთ და გავაცდინე. შეაკეთე, ძმაო, შეაკეთე შენი ღობე.

მე კი ერთი, გამაგებინე, გზას ხომ არ გადავსცდი. ფერდობან ში მივდივარ.

— ეს გზა პირდაპირ მიგიყვანთ, ბატონო, მხიარულად მიუვო გლეხმა, — მხოლოდ, ბატონო, ამ ბეგს რომ გასცილდებით, ბრუდე მუხასთან, გზა ორად იყოფა; აუხვიეთ მარცხნივ, ივლით სულ ქვიტკირის ღუქამდე, იქ დაღმართისკენ მიმავალ გზას დაჰყვებით და ჩახვალთ პირდაპირ ფერდობანში.

— გმადლობთ, ღმერთმან გაკურთხოს. ეს კი თქვენ, პატარებო, აღერსიანათ წარმოსთქვა მღვდელმა, ჯიბიდან თეთრი ორ უხალთუნიაანი ამოიღო და ბავშვებს გაუწოდა.

ბავშვებმა ერთი გაოცებით შემოაჩხედეს, მაგრამ ადგილიდან არ დაიძვრნენ. ვაჟმა თავი ძირს დაღუნა ჭფრჩხილით აწყალეხულ მსხალს ფხაქნა დაუწყო, ქალმა კი თავიც ხეს მოაფარა.

— მოდი, მოდი, გოგონა, ნუ გრცხვენია, გამოპაროვი, გაიმეორა მღვდელმა, მაგრამ გოგო სულ მთლად ხეს მოეფარა.

— ნუ სწუხდებით, ბატონო, მორცხვად შენიშნა გლეხმა და წნელის თავ წასათლელად წალდი მოიმარჯვა.

— რახან ასეა, ჰა, თქვენ თვითონ აიღეთ, სთქვა მღვდელმა, ფული მდელიოზე დაადო, ჯორს დეზი ჰკრა და თავის გზას გაუდგა.

მის ყურამდე კარგა ხანს მოისმოდა ბავშვების აღტაცებული ჟივილ-ხივილი.

II

მღვდელი ალექსი ნოზაძე ჯერ ერთი თვეც არ იყო, რაც ეკურთხა; სწავლაც იმ წელს გაათავა, ოცდა სამის წლისა ძლივს იქნებოდა.

არა სასურველ პირობებში აღიზარდა მღვდელი ნოზაძე. ადრევე დაობლდა. საქმელ-სასმელი და ტანისამოსი მუდამ აკლდა, მაგრამ რის ვაი-ვაგლახით საშუალო სასწავლებლის კარამდე მაინც მიადწია. აქ ერთი მხრივ ბედმა გაუღიმა. როგორც ობოლი, საერთო ხარჯზე მიიღეს. მუდამ თვლებიან ჩუსტების ჩვეულს, წაღები ჩააცვებს, ლუქმა-პურის სამყოფად მონატრულს, ყოველ დღე ორ-ორ თავ საქლის ძლევა დაუწყეს. მაგრამ მეორე მხრივ, ზნეობრივად დიდ სატანჯველში ჩავარდა ყმაწვილი კაცი. სასწავლებლის ბატონ-პატრონი ყოველ ნაბიჯზე, დილა-სალამოთი, ალაგ-ულაგოთ, შინ თუ გარედ, სულ მუდამ გაიძახოდნენ, კეთილ-ზნეობაზე, სვინილისზე, სარწმუნოებაზე, პატიოსნებაზე, ხოლო საქმე მათი სულ წინააღმდეგის ცხად-მყოფელი იყო. ისინი ძლიერ ნაკლებ ფაქრობდნენ მოზარდთა გონებრივ განვითარებაზე, ქეშპარიტს და ცხოვრებაში გამოსადეგ ცოდნას მათ ნაკლებად აწვდიდნენ, ხოლო გამოუსადეგარს, გონების დამაბნელებელს და საერთოდ სწავლისადმი გულის ამცრუებელს ჩენჩივით აყრიდნენ, ამას ზედ ერთოდა ერთი ცუდი გარემოება, ვკონებ, ყველაზე უფრო მავნებელი და აუტანელი: აღმზრდელთა და მოსწავლეთა შორის არ სუფევდა არავითარი სულიერი კავშირი. მათ არ აერთებდა ენა, ზნე-ჩვეულება, წარსულის მოკონება, აწმყოს შეწონ-შეფასება და მომავლის იმედი.

მიუხედავად ასეთი სამწუხარო პირობებისა, ნოზაძე სრულებით არ გაფუჭდა. ცოდნა, თუმცა ძლიერ მცირე შეიძინა. მაგრამ ლტოლვა მის შეძენისადმი და რაღაც საქმიანობისადმი არ ჩაუქრა. სასწავლებელმა არა თუ არ დარდაქმნა-გადააგვარა, რასაც ასეთის მეცადინეობით ევლტოდნენ მისი ბატონ-

ღრამა შაერში. (იხ. ლ. „სახ. გაზ.“)

პატრონი, პირიქით ნოზაძე უფრო განმტკიცდა, შმის გულში გაღვივდა, დროთა ვითარებისა გამო დაჩაგრულ მოძმეთა სიყვარულის ნაპერწკალი და გადაწყვიტა თავისი მცირე ძალღონე მათ სასარგებლოდ შეეწირა.

ნოზაძე პატარაობითვე კარგად იცნობდა სოფლის გლეხს, მის ჭირ-ვარამს, მის უმეცრებას, მის ყოველ-მხრივ დაჩაგვრას, მის ცრუმორწმუნეობას. ყმაწვილ კაცს სწამდა, რომ გულ-

წრფელი ხელმძღვანელის მეოხებით შესაძლებელია სოფელშიაც შევიდეს შეგნება, გაიფანტოს უმეცრება და ხალხი წარმატების გზას დაადგეს.

სულით და გულით მოწადინებული იყო ახალგაზრდა კაცი, შეძლებისა დაგვარად შებოდა სოფელში გამეფებულ უმეცრებას და თავის შრომით და მეცადინეობით იქ ცოტადენი ნათელი შუქი შეეტანა. ყმაწვილი კაცი აღტაცებული იყო ხალხის სამსახურით და მოუთმენლად მოელოდა იმ წამს, როცა შეძლება მიეცემოდა ხალხის ხელმძღვანელ-დამრიგებელი გამხდარიყო. არსებულ პირობებში ამ განზრახვის სისრულეში მოსაყვან საშუალებად მღვდლობა მიაჩნდა და ამიტომ სასწავლებლის გათავებისთანავე შეუდგა მზადებას და გავიდა რამდენიმე თვე და კიდევ მღვდელი გახდა.

აი, დღეს პირველად მიდიოდა ის თავის სამრევლო ფერდობანში და უახლოვდებოდა რა მომავალი სამოქმედო ასპარეზს, რაღაც სასიამოვნო, ჯერ მის მიერ გამოუცდელ, აღლვებას განიცდიდა.

ნატვრა უსრულდებოდა. დგებოდა დრო, როცა ოცნებიდან სინამდვილეში გადადიოდა. ახლა ის უკვე მოძღვარია, ნდობა-უფლებით შემოსილი. შეუძლიან დაარიგოს, ასწავლოს, შესწავლოს, უსაყვედუროს, არა გულ-ფიცხობით და ამპარტავნობით, არამედ სიყვარულით, თანაგრძნობით და გულწრფელობით.

პატარაობითვე სწამდა მას ყოვლად შემძლებელი ძალა სიყვარულისა და ამ ძალით აღკურვითი ის სასიამოვნოა, რომ უეჭველად დაახამდა ვენახს, შემოზღუდავდა ყანას, აღუზრდიდა უფალს სულიერ ცხოვარს. დღეიდან აღექსი ნოზადის ცხოვრებაში ახალი ხანა იწყებოდა და ამ ძველ და ახლის შეყრა გაყრის წამს, თავის თავად აგონდებოდა განვლილი დრო და მომავალზე ოცნებობდა.

განვლილ ხანში სასიამოვნო ბევრი არა ახსოვდა რა. მაგრამ ეხლა სულ სხვაა. ის უკვე შეაგირდი არ არის. ის უკვე ცხოვრებაში გამოსულია. ის უკვე მღვდელია. აი, ამ დღეებში წარუდგება იგი თავის მრევლს, სწირავს მათ წინაშე. ბევრი ხანია ოცნებობს ამ დღეზე. ოცნებობს იმაზედაც, თუ როგორ იტყვის მრევლის წინაშე მისასალმებელ სიტყვას. ის სრულებით არ ეცდება რამე მკერ-მეტყველობა გამოიჩინოს, სიტყვების რახა-რუხი ადინოს და ამით ვისმე თავი მოაწონოს. არც რვეულს დაიჭერს ხელში, აკრელებულს სხვა და სხვა მქადაგებელთა ამონაწერებით. არა, ის სულ სხვანაირად მოიქცევა. ის აიღებს სახარებას ტრაპეზიდან, მიუბრუნდება ხალხს, გაშლის წიგნს და წაუკითხავს. წაუკითხავს, მარტივად, ბუნებრივად; არა კეთილ ხმოვანებისათვის, არამედ ადვილ გაგებისათვის. მას სურს, ცოცხალი სიტყვა, ცოცხალ ხალხს, ცოცხლად ამცნოს. მხოლოდ შიგა და შიგ აუხსნის გაუგებარ ადგილებს. ეტყვის, რომ სიყვარული, ურთიერთ პატივისცემა, დათმობა, მოთმინება არის ქვაკუთხედი, რაზედაც დამყარებულია ქრისტიანული მოძღვრება. ამ სიყვარულით აღკურვითი წარსდგა იგი მათს წინაშე. შეევედრება, ფიცით ეტყვის, შეიგნონ, შეითვისონ და გულში დაიმარხონ ეს სიწმიდე. და ისინი, უბრალო სოფლები, უეჭველია მიხვდებიან მის გულწრფელობას, შეისმენენ. ხალხი უსათუოდ გაარჩევს ხელოვნურად შეთხზულ-შეკონკილ სიტყვას, გულის სიღრმიდან თავის-თავად ამოხეთქილ სიტყვებისაგან. ისინი, თქმა არ უნდა, მოვლენ მასთან, მოძღვართან ცხოველი სიტყვის მოსასმენად. და თუ ერთხელ მოიჩვია მან ხალხი, თუ პირველ დღიდანვე გაიღო მის და ხალხს შორის სიყვარულის და ნდობის ხიდი, საქმე სამუდამოდ მოგებულია. მაშინ მას შეძლება მიეცემა სისრულეში მოიყვანოს, ჩამოაყალიბოს, ბევრს რამ ხალხის საკეთილ-დღეოდ განზრახულ მოფიქრებული.

ჩვენი ხალხი არ არის, როგორც ზოგს ჰგონია, ხეპრე, შეუსმენელი, გაუტანელი, შეუგნებელი, ოცნებობდა ახალგაზრდა მღვდელი, მცირე გამოჩენისი სათვალავში მისადები არაა; უმრავლესობა, უეჭველია, გაარჩევს, ავს კარგისაგან, ტყუილს სიმართლისაგან, სასარგებლოს უსარგებლოსაგან, თუ დაინახა გულწრფელი ხელმძღვანელი. დაუჯერებელია, გვირდით არ ამოუდგეს, უკან არ გაყვეს. აი ეს გლეხი, ამას წინად რომ ველაპარაკებოდი, კაცი სიღარიბით და უსამართლობით წელ-მოწყვეტილი, თითქმის სასოწარკვეთილებში ჩავარდნილი. რაღაც ორი სამი სიტყვა უთხარი გულწრფელი და კა-

ცი გამოცოცხლდა, სულ სხვა ფერი გადაეღო, მისი მკერდი და დაღონებულ თვალებში რაღაც სასიამოვნო ნაპერწკალი იელვა. წარმომიდგენია, რამდენი მაგისტანა დაჩაგრული და ბედის მომღურავი იქნება ჩემს სამრევლოში და თუ შეიძელი მაგათი დაახლოვება, მოვინადირე მაგათი გული, მომყენებ და დამიჯერეს, ვეცდები შრომა გავწიო და მათ ცხოვრებაში რამე ახალი სასარგებლო ცვლილება შევიტანო. რა კარგი იქნება! რა დაუფასებელი ჯილდო იქნება ჩემთვის, თუ მართლა ასე მოხდა,—გასაგონად წარმოსთქვა მღვდელმა, რაღაც სასიამოვნო გრძობამ მთელ ტანში დაუარა, შავგვრემანი თვალები აუნცილიანდა, უნაგირზე გაიწ-გამოიწია, მათრახი ჰაერში მძლავრად გააქნია და ჯორს დეზი მაგრა შემოჰკრა.

მხედრის ამ მოულოდნელმა საქციელმა საბრალო ჯორი ძლიერ გააკვირვა. თქმა არ უნდა, თავისს მხრივ ჯორიც ოცნებობდა, მაგრამ მისი ოცნების საგანი სულ სხვა იყო, მას სულ სხვა კირ-ვარამი აწუხებდა. ჩნებდა როდის მოეღება ბოლო ამ დაუსრულებელ აღმართ-დაღმართზე ჩაქაქს, ფიქრობდა ჯორი,—ერთი მივიდეთ და, სადაც მისასვლელია! ერთი დროებით მაინც მომშორდეს ეს საძაგელი კეხი, ეს ბრტყელი მოსართავები, ეს დაუსრულებელი დეზის ჩხვლეტა და მათრახის ტყლაშუნი. ერთი გამიშვან თავისუფლად მინდორში! რა სიამოვნებით გავგორდები მწვანე მღვლოზე, რა მხიარულად დავიყროყინებ! ეს! მაგნიარ ცხოვრებასაც რა ვუთხრა! რაც ჩემი თავი მახსოვს, ერთი დღეც არ გამომიცდია, რომ დილიდან საღამომდე ჩემ ნებაზე მინდორში მენაჯარდოს. მუდამ უნაგირი, მუდამ მათრახი, მუდამ დეზი. ჯორსაც თავის სიკოცხლეში ბევრი მწუხარება გამოეგლო, ბევრი სხვა და სხვა მღვდლების ხელში ეწია მძივე ჯაფა, მაგრამ ყველაზე უფრო ერთი გრძელ თეთრ-წვერა მღვდელი აგონდებოდა. მის ხელში, ხომ კეხი და უნაგირი მის ზურგს დღე და ღამ არ შორდებოდა. სოფელში თუ ქალაქში იმ სიმძიმე კაცს ატარებდა, წელიწადში სამჯერ მისი შვილები სასწავლებელში მიჰყავდა და მოჰყავდა, კვირაში ერთხელ მაინც, ორ ვეგებრთელა ტომარა სიმინდს წისქვილში ეზიდებოდა. მერე ის წუწვი მღვდლის მოჯამაგირეც არ ინდობდა. არც მას ეყარა ხეირი, მასაც ჯორზე ნაკლები ჯაფა არა ჰქონდა, მაგრამ მაგ უსინდისოს საკუთარი გამოცდილებით უნდა სკოდნოდა, თუ რა არის აუტანელი შრომა და თავის მხრივ მაინც ჯორისთვის შედავათი მიეცა.—ჩაბა ივაკია, გაეჩქარე წისქვილში, გადასძახებდა გრძელ-წვერა მღვდელი მოჯამაგირეს,—დროით დაბრუნდი, ბლადო-ჩინთან უნდა გავგზავნო, მერე შეშა უნდა მოიტანო, მერე წყალი უნდა მოზიდო, ძროხა მოწველო, ვახშამი გააკეთო, გესმის, ემაგრე, ჯორს წინ გაუძეხი, ზედ ნუ შეჯდები, ბარემ რვა ფუთ სიმინდს მიათრეცა.

—კი, ბატონო, ცქვიტად მოსძახებდა ივაკია მოჯამაგირე, მაგრამ გასცილდებოდა თუ არა მღვდლის ეზოს და საყდრის ქვემოთ ტყეში თავს შეაფარებდა, ისკუპებდა და მოურიდებლად ტომრებზე არხეინად გადაჯდებოდა. მიათრეცდა საბრალო ჯორი ტომრებსაც და მოჯამაგირესაც, ზურგი ეწოდა, მუხლი ეკეცებოდა, ოფლში იწურებოდა, მაგრამ რა ექნა, ვის შესწივლებდა, იცოდა, რომ პირუტყვი იყო და არას ამბობდა. მღვ. აღექსის ხელში, თუმცა ბევრი ხანი არ იყო, მაგრამ ცოტათ მოისვენა. მღვდელს მათრახ-დეზის მწვავედ ხმარება არ უყვარდა და ამ უმიზნოდ და მოულოდნელად შესთავაზებულმა დეზმა, საბრალო ჯორი, ცოტა არ იყოს, შეაშფოთა, თუმცა დაქანცული იყო, ძალა მოიკრიფა, კუდი გააქან-გამოაქნია და მარჯვედ გათოხარიკდა.

მზე უკვე ჩასულიყო, როცა მღვდელი ნოზაძე ს. ფერდობანში შევიდა.

(შემდეგი იქნება)

უიარაღო.

